

Iz povijesti Hrvatskog matematičkog društva

Više od pola stoljeća hrvatski su matematičari strukovno organizirani kroz razna društva (vidi članke Ivana Ivanšića, Sibe Mardešića i Borisa Pavkovića u Glasniku matematičkom 30(50) (1995) u povodu pedesete obljetnice Hrvatskog matematičkog društva (http://books.google.hr/books?id=yTmcq-fzIWwC&pg=PA373&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)):

Hrvatsko prirodoslovno društvo (HPD) (<http://www.hpd.hr/>) osnovano je 1885. godine u Zagrebu sa svrhom da razvija i popularizira prirodne znanosti. Tijekom vremena, iz Hrvatskoga prirodoslovnog društva razvile su se gotovo sve hrvatske prirodnoznanstvene udruge. Pedagoški i stručni radovi iz matematike publicirani su u to doba u „Nastavnom vjesniku“ HPD-a koji je izlazio od 1892. do 1944. godine. Od 1886. do 1938. Društvo je izdavalo „Glasnik Hrvatskoga naravoslovnoga društva“ u kojemu su se pojavljivali i znanstveni radovi iz matematike.

Matematičko-fizička sekcija HPD-a osnovana je 1945. godine, a godinu dana kasnije osnovana je i Nastavna sekcija za matematiku i fiziku koja je počela s organiziranjem debatnih sastanaka nastavnika i popularnih predavanja za građanstvo iz matematike i fizike. Matematičko-fizička sekcija i Astronomsko-geofizička sekcija HPD-a pokrenule su znanstveni časopis „Glasnik matematičko-fizički i astronomski“ koji je pod tim nazivom izlazio od 1946. do 1965.

Društvo matematičara i fizičara Hrvatske (DMFH) osnovano je 1949. i postojalo je do 1990. DMFH bilo je članom Saveza društava matematičara, fizičara i astronoma Jugoslavije. Nastavna sekcija bila je aktivna od samog osnutka Društva. Za rad Nastavne sekcije važna je 1950. jer se te godine počinju održavati stručno-pedagoške večeri koje su se, s više ili manje uspjeha, uspjele redovito održavati sve do danas, a pokrenut je i „Matematičko-fizički list“, stručni časopis namijenjen učenicima srednjih škola s početnom nakladom od 5000 primjeraka. Društvo je potaklo i izdavanje „Male biblioteke za matematiku, fiziku i kemiju“, a kasnije i biblioteke „Materija i broj“ i „Moderna matematika“. Godine 1953. počinju se organizirati ljetni tečajevi iz matematike i fizike za profesore srednjih škola koji su kasnije prerasli u današnje Seminare za nastavnike osnovnih i srednjih škola. Glavne aktivnosti Društva u radu s naprednijim i nadarenim mladim matematičarima su bile: Republički susreti, savezna natjecanja, matematičke balkanijade, međunarodne matematičke olimpijade, ljetne škole mladih matematičara i seminari za mlade matematičare. Nesumnjiv doprinos razvoju matematičkih znanosti u Hrvatskoj dali su kolokviji DMFH, koji su niz godina bili glavna znanstvena tribina za područje matematike. Sastanci su se održavali svake srijede, a dvorana na Marulićevom trgu 19 je gotovo uvijek bila puna do posljednjeg mjesta. Svake zadnje srijede u mjesecu bile su tzv. „Male teme“. Tu su bez prethodne najave, u saopćenjima koja su trajala desetak minuta, pojedinci iznosili svoje najnovije rezultate ili izvještavali o važnijim događajima u svijetu matematike. Od 1966. do danas izdaje se „Glasnik matematički“ koji objavljuje znanstvene radove iz svih područja matematike. U tom su časopisu autori iz Hrvatske objavili preko 500 znanstvenih radova iz područja matematike. Časopis je razmjenjivan za preko 300 časopisa iz čitavog svijeta, što je bila osnova buduće „Središnje matematičke knjižnice“. Inženjerska sekcija Društva osnovana je 1990.

Društvo matematičara i fizičara Rijeke (<http://www.dmf.hr/index.html>) osnovano je 1951. godine kao riječka podružnica Društva matematičara i fizičara Hrvatske. Svoje sadašnje ustrojstvo utemeljilo je 1974. godine. Društvo matematičara i fizičara doprinosi razvoju nastave matematike i fizike i radi na popularizaciji tih dviju znanosti.

Hrvatsko matematičko društvo (HMD) osnovano je 1990. godine (vidi priloge u Glasniku 25(45) i 26(46) (http://books.google.hr/books?id=hcXBLCOU2egC&pg=PA429&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) i (http://books.google.hr/books?id=Vrb-N5eC_k8C&pg=PA237&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false))

HMD je 1993. postalo članom Europskog matematičkog društva (EMS) i Internacionalne matematičke unije (IMU), a sklopilo je i sporazum s Američkim matematičkim društvom (AMS) o recipročnosti članstva. Osnovane su podružnice u Sinju (1992), Požegi (1993), Osijeku (1993), Dubrovniku (1993), Splitu (1996), Istri (1997) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (1998).

Nastavna sekcija HMD-a nastavila je s organizacijom predavanja i rasprava na stručno-pedagoškim večerima, seminarima za nastavnike osnovnih i srednjih škola u Osijeku, Zagrebu, Rijeci i Splitu, te „Susrete nastavnika matematike Republike Hrvatske“ (1992, 1994, 1996, 1998, 2002, 2006) koji su prerasli u „Kongrese nastavnika matematike Republike Hrvatske“ (2000, 2004, 2008, 2012). Nastavna sekcija u suradnji s Ministarstvom prosvjete, kulture i športa organizira natjecanja iz matematike za učenike osnovnih i srednjih škola na četiri razine: školska, općinska/gradska, županijska te regionalna/državna. Od 1998. HMD sudjeluje u organizaciji međunarodnog matematičkog natjecanja pod nazivom „Klokan bez granica“. Nastavna sekcija organizira i ljetne škole mladih matematičara, priprema naše reprezentacije na Međunarodnim matematičkim olimpijadama i Srednjoeuropskim matematičkim olimpijadama. Nastavna sekcija HMD-a utemeljila je godine 2004. hrvatsku skupinu TTT (Teachers Teaching Tehnology) nastavnika matematike koji koriste tehnologiju (kalkulatore, grafičke kalkulatore i edukacijski softver) u svojem poučavanju.

Sponzorskim je ugovorima opremljeno deset osnovnih škola kompletima tehničkih kalkulatora, a tri gimnazije i jedna tehnička škola s kompletima grafičkih kalkulatora (u svakom je kompletu 30 kalkulatora). Nastavna je sekcija od godine 2008., u suradnji s CARNetom, američkom tvrtkom KeyPress te hrvatskom tvrtkom Proven, svim učenicima, studentima i nastavnicima u RH omogućila besplatnu uporabu hrvatske inačice edukacijsko-istraživačkog softvera Sketchpad za potrebe nastave matematike od prvog razreda osnovne škole do viših godina studija. Nastavna je sekcija utemeljila i Zbirku hrvatskih matematičkih udžbenika za potrebe studenata nastavničkog smjera, smještenu u knjižnici Matematičkog odsjeka PMF-a. Nastavna je sekcija aktivno bila uključena sa svojom Radnom skupinom u izradi dokumenata Nacionalnog okvirnog kurikulumu. Društvo je nastavilo s izdavanjem Glasnika matematičkog i Matematičko-fizičkog lista, a pokrenulo je i časopis „Matka“ za osnovnoškolce i početne razrede srednje škole (1992), informativni bilten „Vjesnik“ (1993), časopis „Poučak“ za metodiku i nastavu matematike (2000), elektronički matematički časopis „math.e“ za učenike srednjih škola i studente matematike (2004), a u okviru „Matkine biblioteke“ izdano je dvadesetak naslova. S gotovo svim izdavačkim kućama HMD ima ugovore o stručnoj suradnji i potpori aktivnosti HMD-a.

Vrlo je aktivna inženjerska sekcija koja kroz redovita stručna i znanstvena predavanja okuplja i povezuje matematičare iz raznih područja tehnike i privrede, a aktivni su i znanstveni kolokviji u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci. HMD je u suradnji s matematičkim odjelima pojedinih sveučilišta organizirao hrvatske matematičke kongrese u Zagrebu (1996, 2000), Splitu (2004), Osijeku (2008) i Rijeci (2012). Skupština HMD-a je 1995. ustanovila Nagradu HMD-a za znanstveni doprinos u matematici koja se dodjeljuje svake četvrte godine mladom matematičaru (do 35 godina starosti) sa stalnim boravištem u Hrvatskoj. Društvo je osnovalo i Zakladu za dodjelu nagrade HMD-a. Dosadašnji dobitnici nagrada su: 1996. Ivan Slapničar, 2000. Andrej Dujella, 2004. Goran Muić, 2008. Ozren Perše i 2012. Igor Velčić.